

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна
Кафедра історії Східної Європи

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор
проф. Ю. В. Холін

_____” _____ 20 __ р.

Робоча програма навчальної дисципліни
Зовнішня політика Стародавньої Русі (IX – XIII ст.)

(назва навчальної дисципліни)

032 історія та археологія
спеціальність (напрямок) _____

факультет _____ історичний _____

(назва факультету)

2016/ 2017 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету
(інституту, центру)

“ _____ ” _____ 20__ року, протокол №__

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Любичев М. В., докт. істор. наук, професор

Програму схвалено на засіданні кафедри

Історії Східної Європи

Протокол від “ _____ ” _____ 20__ року №__

проф. Духопельников В. М.

В. о. завідувача кафедри _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією

історичного

назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “ _____ ” _____ 20__ року №__

доц. Тумаков О. І.

Голова методичної комісії _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “ Зовнішня політика Стародавньої Русі (IX – XIII ст.)” складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки спеціаліст

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

032 історія та археологія

спеціальності (напряму) _____

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни:

Давньоруська держава кінця IX- початку XII ст. була важливим суб'єктом міжнародних відносин у Європі. Вона виникла у процесі об'єднання поліетнічного населення на цій території, важливій ролі скандинавів (варягів). З початку X ст. письмові мирні угоди князів Олега та Ігоря свідчать про розвиток офіційних відносин київських князів з сусідами. Вони мають розвиток у часи правління Володимира. Ярослава Мудрого та Володимира Мономаха.

Мета дисципліни – висвітлити історію виникнення Давньоруської держави та її зовнішню політику протягом IX- початку XII ст.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

Завдання дисципліни полягає в тому, щоб після завершення вивчення програмного матеріалу студенти повинні знати:

- основні віхи розвитку Давньоруської держави IX- початку XII ст.;

- вплив скандинавів та Хозарського каганату на виникнення Давньоруської держави;;
- зміст, загальні та відмінні риси угод 911 та 944 р. київських князів;
- відносини між давньоруською державою та країнами Західної і Центральної Європи у цей час;

1.3. Кількість кредитів:

3 кредити

1.4. Загальна кількість годин:

90 годин

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
5-й	-й
Семестр	
10-й	-й
Лекції	
30 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
60 год.	год.
Індивідуальні завдання	
год.	

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ до спецкурсу.

Тема 2. Писемні та археологічні джерела з питання, їх особливості. Головні етапи історіографії проблеми.

Особливості писемних джерел. Особливості археологічних джерел. Можливості порівняння археологічного явища та історичної події. Групи писемних та археологічних джерел. Російська історіографія XVIII- поч. XX ст.: оформлення норманізму та антинорманізму. Радянська історіографія. Пострадянська та сучасна українська історіографія.

Тема 3. Давньоруські та візантійські джерела.

Давньоруський літопис: особливості, зародження, питання про початок літописання та первісний звод. Візантійські джерела. Костянтин Багрянородний, Лев Діакон.

Тема 4. Арабські, скандинавські джерела про етноси Східної Європи.

Арабські джерела: групи, автори. Ібн Русте, Ібн Фадлан, Гардізі, Худуд-ал-Алам. Переклад та коментарі до твору Ібна Фадлана, зроблені А.П.Ковалевським.

Тема 5. Етногеографія Східної Європи у VII-IX ст. Вплив скандинавів та Хозарського каганату на виникнення Давньоруської держави.

Розміщення слов'янських, балтських, угро-фінських, іранських, тюркських племен на карті Східної Європи за інформацією «Повісті вremenih lit». Порівняння інформації з археологічними джерелами. Скандинави та Русь. Походження терміну «Русь». Хозарський каганат та його вплив на населення Східної Європи.

Тема 6. Зовнішня політика за часів Олега, Ігоря, Ольги, Святослава.

Діяльність Олега. Об'єднання у 882 р. «Русі Рюріка» та «Русі Аскольда і Діра». Взаємовідносини з Хозарією та Візантією. Мирні угоди 907, 911 рр. Діяльність Ольги та її місія у Константинополь. Діяльність Святослава. Війни з Хазарією та Візантією.

Тема 7. Зовнішня політика за часів Володимира та Ярослава Мудрого
Офіційна християнізація Русі у 988 р. Зовнішня політика Володимира.
Зовнішня політика Ярослава Мудрого. Вектори зовнішньої політики цього часу.

Тема 8. Зовнішня політика на початку феодальної роздробленості. Діяльність Володимира Мономаха.

Суть періоду феодальної роздробленості. Зовнішня політика у 1054-1097 р.
Любецький з'їзд князів 1097 р. Зовнішньополітична діяльність Володимира Мономаха. Заключення, висновки.

3. Структура навчальної дисципліни

№	Назва теми	Лекції	Самостійна робота	Всього
1.	Вступ до спецкурсу.	4		4
2.	Писемні та археологічні джерела з питання, їх особливості. Головні етапи історіографії проблеми	4		4
3.	Давньоруські та візантійські джерела	4		4
4.	Арабські, скандинавські джерела про етноси Східної Європи	4		4
5.	Етногеографія Східної Європи у IX-X ст. Вплив скандинавів та Хозарського каганату на виникнення	6		4

	Давньоруської держави			
6.	Зовнішня політика за часів Олега, Ігоря, Ольги, Святослава.	4		4
7.	Зовнішня політика за часів Володимира та Ярослава Мудрого	4		4
8.	Зовнішня політика на початку феодальної родробленості. Діяльність Володимира Мономаха.	6		4
	Всього	30		60

5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Матеріали про зовнішню політику Давньої Русі з писемних джерел.
(реферат).

6. Методи навчання

Лекція, застосування комп'ютерних технологій.

7. Методи контролю

Контрольна робота, реферат.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Підсумковий семестровий контроль (іспит)	Сума
Контрольна робота 1				Контрольна робота 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
5	5	5	5	5	5	5	5	60	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
80-89	добре	
70-79		
60-69		
50-59	задовільно	
1-49		незадовільно

9. Методичне забезпечення

Комп'ютер, мульти-медійний проектор

10. Теми рефератів

Зовнішня політика Олега та Ігоря.

Зовнішня політика Ольги та Святослава.

Зовнішня політика Володимира та Ярослава Мудрого.

Зовнішня політика Володимира Мономаха.

11. Рекомендована література

Обов'язкова:

Соловьев С.М. История России.-Т.1 (різні видання)

Ключевский В.О.Курс лекций по русской истории.-Т.1 (різні видання)

Греков Б.Д.Киевская Русь.-М., 1953.

Повесть временных лет (різні видання)

Сахаров А.М.Дипломатия Древней Руси.-М., 1982.

Сахаров А.М.Дипломатия Святослава.-М., 1983.

Додаткова:

Лебедев Г.С. Северная Европа в эпоху викингов.-Л., 1985.

Толочко П.П.Древняя Русь.-К., 1985.

Славяне и скандинавы.-М., 1986.

Ковалевский А.П.Книга Ахмеда Ибн-Фадлана о его путешествии на Волгу в 921-922 гг.-Харьков, 1956.

Питання до іспиту

1. Особливості писемних джерел.
2. Особливості археологічних джерел.
3. Можливості порівняння археологічного явища та історичної події.
4. Давньоруський літопис: особливості, зародження, питання про початок літописання та первісний звод.
5. Візантійські джерела: Костянтин Багрянородний, Лев Діакон.
6. Арабські джерела про етногеографію Східної Європи.
7. Твір Ібн Фадлана як джерело з етногеографії Східної Європи IX ст.
8. Утворення Давньої Русі у IX ст.
9. Вплив скандинавів на утворення Давньоруської держави.
10. Вплив Хозарського каганату на утворення Давньоруської держави.
11. Мирна угода 907 р. Русі з Візантією та її значення.
12. Мирна угода 911 р. Русі з Візантією та її значення.
13. Мирна угода 944 р. Русі з Візантією та її значення.
14. Зовнішня пролітика князів Олега та Ігоря.
15. Вплив християнізації на зовнішню політику Давньої Русі за часів Володимира.
16. Зовнішня політика Ярослава Мудрого
17. Зовнішня політика Володимира Мономаха
18. Головні напрямки зовнішньої політики Давньої Русі у IX-XI ст.